

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016052855

Дата перевірки:
10.01.2024 14:52:31 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
10.01.2024 14:56:01 EET

ID користувача:
100011300

Назва документа: колотілова

Кількість сторінок: 43 Кількість слів: 8914 Кількість символів: 68900 Розмір файлу: 91.55 KB ID файлу: 1015753992

10.2% Схожість

Найбільша схожість: 3.07% з Інтернет-джерелом (<https://topuch.ru/negosudarstvennoe-obrazovatelnoe-chastnoe-uchr..>)

10% Джерела з Інтернету 346 Сторінка 45

1.62% Джерела з Бібліотеки 2 Сторінка 47

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 1

Найбільш точним проявом цього є зародження юридичної мови, яка спочатку покликана передавати інформацію, необхідну для вирішення тих або інших конфліктних ситуацій.

У останні десятиліття проблема перекладу загального характеру і, зокрема, спеціалізованого перекладу у галузі права, набула свого значення у зв'язку з безперервним розвитком міжнародних зв'язків і глобалізацією економіки. Країни, які швидко розвиваються, потребують кваліфікованих фахівців, що мають необхідні навички і знання в різних галузях людської діяльності: політика, економіка, культура тощо.

Феномен юридичної мови став центром багатьох лінгвістичних досліджень. Значення форми і змісту юридичного тексту значно зросло у зв'язку з впровадженням численних інновацій в галузі тактики и техніки побудови законів, збільшення нормативних документів в законодавстві, а також із інтенсивним розвитком міжнародного ринку та глобалізацією економіки.

Для правильного і адекватного перекладу юридичної інформації, оригінальний текст має бути точним, зрозумілим і достовірним. Тільки професійні перекладачі, які спеціалізуються в юридичному перекладі, можуть виконати цю роботу. Перекладач повинен досконало володіти спеціальною термінологією і розумітися в принципах побудови правових документів.

Неправильний переклад конкретної частини в юридичному документі може привести до подальшого судового розгляду, втрати коштів чи власності.

Переклад юридичних текстів включає переклад контрактів, судових документів, законів і нормативно-правових актів й іншої документації, із якою стикаються юристи.

Тексти юридичного дискурсу, передусім, виділяються точністю, однозначністю, використанням слів і термінів в прямому значенні і згідно з суворими правилами. Проте, для успішного перекладу недостатньо досконало опанувати термінологію і правила оформлення цього виду текстів;

необхідно ще і повністю розбиратися в культурних і політичних особливостях носіїв початкової мови.

У цьому дослідженні були проаналізовані англomовні тексти юридичного дискурсу і виділені особливості їх перекладу на українську мову, адже на сучасному етапі розвитку перекладознавства ця тема стає усе більш актуальною та необхідною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню перекладу юридичної лексики присвятили свої наукові праці як зарубіжні, так і вітчизняні лінгвісти, зокрема: О. Герасімова, Н.Глінка, В. Згурська, М. Любченко, С. Нікіфорова, В. Омельчук, І. Орлова, Л. Черноватий, В. Карабан, В. Шило, І. Шумило, W. Anson, W. Ashby, S. Sarcevic та інші [8; 10; 13; 18; 19; 20; 22; 29; 30; 31; 32; 33; 35].

Актуальність теми пояснюється декількома причинами, такими як стрімке зростання міжнародних контактів на індивідуальному і суспільному рівнях (міжнародний ринок, еміграція, туризм і так далі), політична і економічна інтеграція. Беручи до уваги той факт, що існує необхідність у фахівцях, які володіють іноземною мовою, навчання повинне відбуватися на високому професійному рівні. Наступна важлива причина полягає в тому, що до теперішнього часу проблеми перекладу юридичних текстів залишаються недостатньо вивченими.

Об'єктом цього дослідження є аналіз структури англomовного юридичного тексту.

Предмет цього дослідження – англomовна юридична термінологія та особливості її перекладу на українську мову.

У кваліфікаційній роботі розглядаються проблеми визначення стилю, виявлення специфіки перекладу англomовних юридичних текстів з англійської мови на українську та їх відмінності від інших видів тексту.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення й аналіз особливостей перекладу англomовних юридичних текстів на українська мову, а також проблем, які зустрічаються при перекладі правових документів.

Досягнення мети вимагає рішення наступних завдань :

- 1) з'ясувати зміст поняття переклад і його ролі в сучасному світі;
- 2) вивчити теоретичні проблеми процесу перекладу;
- 3) з'ясувати основні положеннями про юридичний переклад і його види;
- 4) дослідити англomовні юридичні тексти та документи фізичних і юридичних осіб;
- 5) розглянути проблеми, із якими стикається перекладач під час перекладу англomовного юридичного тексту.

Для вирішення поставлених завдань у роботі використовується комплекс МЕТОДІВ дослідження:

- 1) методи аналізу та синтезу;
- 2) описовий метод;
- 3) метод лінгвостилістичного аналізу;
- 4) метод суцільної вибірки;
- 5) контекстуального аналізу.

А значення проведеного дослідження полягає у тому скромному внеску, який робиться для систематизації поглядів лінгвістів на особливості перекладу англomовного юридичного дискурсу на українську мову.

Практична значущість полягає в тому, що результати проведеного дослідження можуть скласти основу для лекційно-практичного курсу по англійському контрактному праву та по теорії і практиці перекладу. Об'єм зовнішньоекономічних і культурних зв'язків України із зарубіжними країнами досить великий, поступово розширюється, і в цих умовах знайомство з мовою права набуває практичного значення.

Наукова новизна обумовлена тим, що мова юриспруденції маловивчена. Нині спостерігається відсутність належної взаємодії між лінгвістами і фахівцями сфери правових наук. Проте, незважаючи на недостатність досліджень, тема взаємодії мови і права набуває все більшої

актуальності, і в мовознавстві з'явився особливий напрям – правова (юридична) лінгвістика.

Матеріалом цього дослідження послужили правові документи загальним обсягом 300 сторінок.

У вступі обґрунтована актуальність теми роботи, визначені теоретична і практична значущості дослідження, а також сформульована мета і поставлені завдання, на які спирається це дослідження.

У першому розділі розглянуті теоретичні аспекти перекладу й історія розвитку правової лінгвістики, види правових документів, а також наведена їх стилістична характеристика.

У другому розділі робиться спроба відповісти на наступне запитання: чому юридичний переклад є складним? У межах розділу досліджені лексичні, граматичні й морфологічні особливості перекладу англomовних юридичних текстів на українську мову.

У висновках узагальнені результати дослідження проведеного в цій роботі, зроблені висновки.

Джерела, на основі яких було проведено це дослідження, представлені у бібліографії.

РОЗДІЛ I. ПЕРЕКЛАД У СУЧАСНОМУ СВІТІ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Поняття перекладу та його роль у сучасному світі

Переклад – це дуже складний і різнобічний вид людської діяльності, існуючий ще з прадавніх часів. Відмінність мов стала головною причиною появи цієї нелегкої, але такої необхідної праці, яка до сьогодні служить цілям спілкування і обміну духовними цінностями між народами. Часто під перекладом розуміють заміну однієї мови іншою, проте, це зовсім не так. Переклад – процес творчий, який вимагає величезних зусиль і знань у різних галузях життя. Поза сумнівом, до перекладу звертаються з метою розділити мовний і лінгвоетнічний бар'єр, оскільки в перекладі стикаються один із одним різні культури, різні особи, різні типи мислення, різні традиції і погляди тощо.

Професія перекладача не перестає доводити свою важливість і необхідність людям, адже саме завдяки їй став досяжним розвиток міцних контактів із зарубіжними країнами, а також з'явилася можливість отримувати достовірну правильну інформацію.

Теорія перекладу міцно затвердилася як наукова дисципліна і збагатила мовознавство новими даними, розвинувши наше уявлення про природу і функціонування мови.

Лінгвіст Н.В. Глінка вважав, що "широко поширена практика міжмовної комунікації, особливо перекладацька діяльність, повинні знаходитися під постійним наглядом лінгвістичної науки" [10, с. 32]. Цей розділ мовознавства повинен займатися, передусім, проблемами перекладу.

Визначення поняття "переклад" є проблематичним і викликає безліч суперечок серед учених-лінгвістів, оскільки переклад багатогранний і має специфічні аспекти, які необхідно позначити в його визначенні.

Серед фахівців немає єдиного, такого, що більш менш влаштовує усіх погляду на те, що є предметом перекладознавства, – на зміст перекладу. Еволюція визначень перекладу повною мірою відбиває логіку розвитку самого перекладознавства, зіткнення різних поглядів на це поняття.

Але навіть коли слово "переклад" вживається в сенсі переклад з однієї мови на іншу, воно і в цьому випадку має два різні значення:

1. Переклад як результат певного процесу, тобто позначення самого перекладеного тексту, наприклад, в пропозиціях: "Це – дуже хороший переклад вірша", "Нещодавно був опублікований новий переклад поеми Байрона українською мовою", і т. п.;

2. Переклад як сам процес, тобто, як дія від дієслова "перекладати", у результаті якого з'являється текст перекладу в першому значенні. Переважно в другому значенні термін "переклад" розглядатиметься надалі.

Наразі поширена думка, що для перекладу досить лише мати філологічну освіту і володіти іноземною мовою на середньому рівні, але це зовсім не так, адже праця перекладача – процес важкий, і, що важливо, творчий. Знання і досвід перекладача накопичуються роками, словниковий запас постійно розширюється, а на придбання навичок перекладу майбутній перекладач витрачає величезну кількість сил і часу.

До теперішнього часу перекладацька діяльність в усіх своїх формах придбала небачений раніше розмах у зв'язку з інтенсивним зростанням міжнародних контактів, що дає нам основу назвати ХХІ століття "століттям перекладу".

З погляду функціональної і комунікативної направленості розрізняють три види перекладу: художній, суспільно-політичний і спеціальний.

З погляду оформлення і сприйняття розрізняють чотири види перекладу: зорово-письмовий переклад (письмовий переклад письмового тексту); зорово-усний переклад (усний переклад письмового тексту); усний переклад на слух, письмовий переклад на слух.

Перекладаються різні типи текстів, які можуть відрізнятися як і мовною унікальністю, так і універсальним характером. Наприклад, яскравою рисою наукових текстів є велика кількість термінів, тоді як фон іншої лексики нейтральний; переважають безособові, невизначено-особові речення, складні слова, теперішній час дієслова.

Текст, який зачіпає історію розвитку мистецтва, відрізняється деякою архаїчною, справляє враження піднесеного, оскільки рясніє застарілими словами, архаїчними інверсіями, словами з емоційно-експресивним забарвленням ("дивовижний", "віртуозний", "оспівувати").

Провідною ознакою газетно-журнального тексту, основна мета якого повідомити нову інформацію, є типові схеми словосполучень і певні типові штампи ("демографічний вибух", "викоренити злочинність", "похмурі прогнози", "кризу довіри", "international relations", "joint research", "big business"), а також часте вживання модних слів іноземного походження ("маргінальний", "спікер", "фейк", "піар", "імідж", "mise - en - scene", "prêt - a - porter").

Переходячи до теми перекладу англomовних текстів юридичного дискурсу, можна сказати, що цей тип перекладу належить до спеціальних видів. Характерною рисою правових документів є переважання канцелярського стилю – велика кількість канцелярських кліше, деяка стриманість лексики, складний, громіздкий синтаксис, велика кількість модальних слів із приписуючою семантикою ("залишає за собою право", "зобов'язується", "повністю відповідальний"), переважання дієслівних форм теперішнього часу. Основне завдання подібних текстів – повідомити об'єктивну достовірну інформацію і (іноді) вказати на деякі дії. Тексти документів, як правило, перекладаються згідно готової і строгої моделі, оскільки в процесі перекладу використовуються однозначні еквіваленти і трансформації.

1.2. Розвиток правової лінгвістики

У загальноприйнятому міжнародному сенсі право служить найважливішим цілям. Після Другої світової війни проблема перекладу юридичних текстів стала предметом численних обговорень серед юристів, перекладачів і мовознавців, що привело до створення великих монографічних праць і спеціалізованих видань із цієї тематики.

Взаємодія мови і права, яка почалася в Німеччині на початку XIX століття, із тієї миті усе більш розширювалася з появою нових важливих для суспільства тем, до яких можна віднести створення зрозумілої для громадян мови відомчих установ.

Останніми роками одним із найважливіших чинників розвитку цієї взаємодії є процес правової гармонізації в Європейському Союзі, а також розвиток міжнародної торгівлі і поява нових засобів комунікацій, унаслідок чого, зокрема, росте увага до питань міжмовної комунікації в правовій сфері.

Ця дуже різномірна галузь досліджень дістала загальну назву "Правова лінгвістика", яка використовується в досить широкому розумінні, по аналогії із західноєвропейською лінгвістикою, де термін увійшов до наукового ужитку вже в сімдесяті роки минулого століття. У числі перших хто його використав був Адальберт Подлех у 1976 році. Відгоді межі цієї дисципліни значно розширилися, як і список мов, на матеріалі яких проводяться ці дослідження.

Мову права досліджували такі мовознавці: Н. Артикуца, Д. Баранник, Ю. Прадід та інші [4; 6; 23].

Згідно класифікації, приведеною науково-дослідною групою з вивчення мови права:

1. Комунікація в суді – мовна поведінка сторін перед судом. До цієї сфери можна віднести дослідження риторики, стилістики й інші мовні аспекти. Характерними рисами судової комунікації є кодифікованість частково закріплена в процесуальному законі. Оскільки судова мовна

практика постійно узагальнюється і розширюється, комунікативно-правові норми доповнюються і удосконалюються.

2. Юридична аргументація – форма раціональної комунікації, учасники якої прагнуть досягти раціональної згоди за допомогою обміну думками. Юридична логіка розглядається через специфіку можливостей і властивостей **МОВИ**.

Одну з центральних галузей досліджень у сфері правової лінгвістики складає питання приналежності мови права до особливих мов і її внутрішньої єдності. Учений-лінгвіст Н.В. Артикуца писав, що "мова права є не лише семіотичною системою, але і невід'ємною частиною правової системи з її традиціями, особливостями логіки і функціями, і особливості цієї мови природним чином витікають із особливостей самого права" [Там само].

Думка про те, що в основі юридичного перекладу лежать правові системи країн, вже не ставиться під сумнів. Лінгвісти, які займаються питаннями перетину європейських юридичних лінгвокультур, вже опублікували порівняльні дослідження по цій проблематиці.

На відміну від спеціальних текстів науково-технічної спрямованості, де терміни, які означають конкретні предмети, дозволяють порівняно легко розкрити зміст поняття і співвіднести його з мовним позначенням, "мова права виражає абстрактні поняття і зв'язки між ними" [Там само]. Отже, можна зробити висновок, що мова і право мають тісний взаємозв'язок.

Критерії, по яких можна структурувати мову юриспруденції, є однією з проблем в мовознавстві, оскільки питання про структуру мови тісно пов'язане з її функціями, а відповідно, із завданнями і цілями її дослідження.

По словах С. Саркевік [35, с. 302-303] юридичний переклад може бути класифікований на основі функцій, які виконує початковий текст, таким чином:

- 1) директивні: закони, кодекси, контракти, угоди і конвенції;

2) описові (дескриптивні) і директивні: рішення суду, правові документи, які використовуються для ведення судових і адміністративних процедур (заклики, прохання, клопотання і так далі);

3) виключно описові: наукові праці, написані правознавцями (підручники і посібники по праву, статті, юридичні висновки).

Сьогодні можна з упевненістю зробити висновок, що в лінгвістиці зароджується окрема галузь знань, яка об'єднує дослідження із загальних для мовознавства і юриспруденції питань. Їх можна згрупувати в наступні тематичні сфери:

- судова комунікація: вивчення фонетичних, морфолого-синтаксичних, лексичних, стилістичних і прагматичних характеристик мови суб'єктів комунікації в процесі судового розгляду; вивчення судової риторики і аргументації як способи виробництва судової істини;

- лінгвістичні правила складання законодавчого документу;

- порівняльне вивчення семантики юридичних термінів, дослідження різновидів мови права, проблеми створення і вживання термінології в різних галузях права, зв'язок між юридичним концептом і терміном, лексикографічні розробки;

- лінгвокриміналістика, фонетична експертиза в суді, методологія лінгвістичної експертизи у справах дифамацій, справах про екстремізм і розпалювання міжнаціонального розбрату, лінгвістична експертиза тексту закону на корупціогенність, а також використання вербального знаку в захисті прав інтелектуальної і індустріальної власності.

1.3. Основні види правових документів і їх стилістичні характеристики

Оскільки переклад юридичних текстів відноситься до технічного виду перекладу і є досить важким процесом, пояснити який можливо за допомогою особливих підходів, використовуваних в процесі перекладу.

Як будь-який вид перекладу, юридичний переклад полягає в перетворенні документа, написаного мовою оригіналу, на його відповідник цільовою мовою. Проте ця тематика має свої особливості, оскільки стоїть на перетині трьох галузей — правознавства, мовознавства й перекладознавства.

Власне правознавство є відносно нестабільною дисципліною. Воно спирається на низку абстрактних і мінливих понять, що надзвичайно різняться залежно від країни чи регіону застосування. Юридичний дискурс перебуває в стані постійного руху: суть змінюється відповідно до того, якою мовою викладено текст, а іноді навіть відповідно до читача.

Закони міждисциплінарні за своєю суттю, оскільки регулюють більшість сфер діяльності людини. Перекладачі юридичної тематики мусять володіти глибокими знаннями понять і термінології — не лише з царини юриспруденції, а й із тієї галузі, якої стосується закон.

Також труднощі перекладу англomовного правового дискурсу, зокрема правових документів, на українську мову залежить від наступних чинників:

1. Специфічні особливості юридичної мови, велика кількість складних і заплутаних юридичних формулювань і кліше, дуже громіздкі і архаїчні фрази і звороти (існує спеціальне слово, що означає малозрозумілий юридичний стиль: *legalese*).

2. Адекватність перекладу, яка вимагає від перекладача юридичної освіти або глибоких знань в галузі права (наприклад, англо-саксонська система права, побудована на понятті прецеденту, дуже відрізняється від континентальної правової системи, що дуже часто є причиною повної відсутності еквівалентних понять в українській мові).

3. Висока ціна помилки і велика відповідальність, що лежить на перекладачі.

4. Зв'язок перекладу з додатковими юридичними послугами (схвалення перекладу нотаріусом, легалізація – надання перекладу законної сили).

Переклад юридичних документів можна розділити на наступні види:

- 1) переклад особистої і ділової документації;
- 2) переклад процесуальних документів;
- 3) переклад нормативно-правових актів законодавства;
- 4) переклад дипломатичних документів;
- 5) переклад інших правових документів.

Лінгвісти дійшли висновку, що досягти абсолютних еквівалентів при перекладі правового документу є нездійсненним завданням. Як і будь-який інший вид перекладу, юридичний переклад вимагає не лише наявність лінгвістичних знань, але й екстралінгвістичних. Саме тому переклад треба організувати так, щоб він відповідав правовій системі країни, в якій він був складений. Йдеться про юридичні формулювання і специфічні терміни, які відбивають правову систему певної країни. Проте, існують поняття, до яких в процесі перекладу складно знайти відповідні лексичні еквіваленти, і для перекладача завдання зробити свою роботу максимально точною може стати важко здійснюваним. При перекладі необхідно брати до уваги те, що вживання в оригінальному тексті певних словосполучень часто залежать від культури і менталітету країни і в деяких випадках, при дослівному перекладі, повністю втрачають сенс, який стоїть за ними. Отже, для професійного перекладача необхідно знати особливості правової системи власної країни і країни, що є носієм мови з якої робиться переклад.

Юридичний переклад може також залучати перевірку на точність, свідчення свідків і так далі, і в деяких випадках присутність у суді.

Зміст перекладу повинен відповідати наступним вимогам:

- 1) однозначність слів і термінів, які використовуються під час перекладу;

2) нейтральний тон викладу;

3) дотримання лексичних, граматичних, стилістичних норм, що забезпечують точність і ясність перекладу;

4) смислова відповідність і лаконізм [29].

Якщо ці вимоги не будуть дотримані, робота з документацією значно ускладниться, і їх юридична і практична значущість знизиться.

Смислова точність перекладу юридичного документу значною мірою залежить від точності слововживання, тобто використання слів відповідно до їх значень. Слово в тексті документу повинне вживатися лише в тому значенні, яке властиве юридичній практиці, що виправдовує прагнення до вираження думки однаковим способом. Саме тому слова-пароніми можуть створювати складність у вживанні.

Вживання в документах професіоналізмів, тобто слів, властивих мові тієї або іншої професійної групи, а також використання архаїзмів і історизмів, небажане і є стилістичною помилкою, так само як і зловживання професійно-жаргонною лексикою.

При використанні термінів в правових документах необхідно упевнитися в тому, що термін буде зрозумілий як авторові, так і одержувачеві. Якщо термін вживається в мові не часто, і його значення може бути неясним, слід застосувати один з пропонованих способів:

- надати словникове визначення терміну, наприклад: *retaking* – повернення, повторне взяття під варту, *grantor in a deed* – дародавець; дарувальник; дарівник; цедент; відчужувач; довіритель; особа, яка видає ліцензію (ліцензіар, *of a license*); особа, яка відступає право ВИМОГИ (цедент); особа, яка дає дозвіл;

- уточнити, розширити зміст терміну словами нейтральної лексики;

- замінити термін загальнозрозумілим словом або вираженням [20].

Правильне і обґрунтоване вживання в тексті перекладу запозичень може створювати ще одну перешкоду для перекладача. Помилка, що

найчастіше зустрічається, – використання іншомовних слів замість вже існуючих для позначення вже звичних понять, наприклад:

- моніторинг замість спостереження;
- неймінг замість назва.

Оскільки основним завданням правового документу є налагодити контакт між сторонами у сфері ділових стосунків, різноманітність і надмірність інформації, яка надається в тексті, ускладнює його сприйняття і знижує ефективність.

Переходячи до стилістичних особливостей правових документів, слід зазначити, що їх мова відноситься до підгрупи офіційно-ділового стилю, який служить для правової і адміністративної діяльності. Офіційно-діловий стиль використовується в текстах законодавчих актів, наказів, інструкцій, договорів, угод, розпоряджень, в діловому листуванні, в суді, а також в довідках юридичного характеру тощо. Усупереч тому, що соціально-історичні зрушення в суспільстві певною мірою впливають на розвиток мови, офіційно-діловий стиль відрізняється стабільністю і закріпленою за традиціями і стандартами.

Правильне вживання синонімів – це інший важливий аспект при написанні тексту юридичного характеру. При розгляді синонімів, необхідно пам'ятати, що помилки при їх вживанні нерідко виникають від того, що значення слів-синонімів не завжди відповідають один одному. Наприклад, типове для ділових текстів дієслово *to release* (звільняти від зобов'язань) в одному зі значень синонімічно дієслову *to discharge*. У той же час воно не має властивого слову *to discharge* значення "випускати заряд, стрілу".

Використання в правових документах стійких виразів ґрунтується на правилах, які історично склалися і які не можна уникати. Найчастіше помилки виникають в лексичному, граматичному і стилістичному складі фразеологізму, а також у змішуванні з іншими одиницями (контамінація). Фразеологізми, які використовують у юридичному стилі, позбавлені емоційного забарвлення і носять книжковий характер.

Одним із найбільш поширених недоліків офіційного стилю, із яким стикаються перекладачі, є тавтологія (повтор слів, однакових по сенсу в межах одного словосполучення), що як стилістична помилка ускладнює розуміння тексту.

У юридичних текстах часто вживаються скорочені слова і аббревіації, які, наслідуючи основний принцип, не повинні ускладнювати розуміння тексту.

Стандартизація юридичної мови – одна з найбільш типових рис юридичного стилю мови. Процес стандартизації відбивається, передусім, у наступних аспектах:

1) вживання словосполучень, які вже склалися, кліше і мовних штампів;

2) часта повторюваність одних і тих самих слів, словосполучень, конструкцій, що виправдовує прагнення до однотипності усіх текстів [18].

Систему мовних засобів, використовуваних в юридичних документах, можна розділити на три рівні: лексичний, морфологічний і синтаксичний.

На рівні лексики, окрім загальноновживаних і нейтральних слів, можна виділити:

1. **Слова** і словосполучення, використовувані переважно в юридичних документах і затверджені в адміністративно-канцелярській мові: *tort* (цивільне правопорушення), *fee simple* (безумовне право власності, нерухомість, що успадковується), *to forego* (відмовитися від чого-небудь), *in witness whereoff* (на посвідчення чого), *to have and to hold* (передається у власність і володіння), *default on interest* (несплата відсотків), *to hand down a legacy* (залишити спадок, передавати у спадщину), *to bequeath* (заповідати кому-небудь), *to remain in force* (залишатися в силі, залишатися чинним) і т.п.

2. Велика кількість термінів. Найбільш частотними є терміни: *to comply* (виконувати, відповідати, дотримуватися), *testator* (заповідач, спадкодавець), *consent* (згода, погодження), *laws* (законодавство), *decree*

(постанова, ухвала, наказ, рішення), *detriment* (збиток, невигода), *owner* (власник, господар, набувач) та ін.

Часто із слів із забарвленням юридичного підстилю утворюють антонімічні пари: *barrister - accusant* (захисник, адвокат - обвинувачений), *punished - justified* (покараний - виправданій), *aggravating - mitigating* (обтяжливі - пом'якшувальні (обставини)).

У юридичних текстах часто використовуються іменники, які називають людей за певною ознакою, згідно з дією, яку вони виконують: *employer* (наймач), *complainant* (позивач), *prosecutor* (прокурор), *defendant* (відповідач), *executor* (судовий виконавець) тощо.

Числівники в юридичних документах, як правило, представлені цифрами, за винятком таких грошових документів, як рахунку, доручення, розписки і так далі

Грамаітичні особливості правових документів тісно пов'язані з лексичними особливостями. У текстах юридичного підстилю переважно вживаються інфінітиви, непряма мова і теперішній час дієслова. Пряма мова використовується лише тоді, коли законодавчі акти і інші документи цитуються дослівно.

Під час розгляду особливостей юридичного підстилю, слід згадати про так званий "legalese" – "особливий стиль, специфічні формулювання і конструкції, на основі яких побудована велика кількість документів" [14, с. 8].

Legalese – англійський термін, який з'явився в 1914 році й означає вид технічного листа, сукупність лексичних, синтаксичних і стилістичних засобів, за допомогою яких формується текст закону або іншого нормативного правового акту. Мова закону також зустрічається в усному повсякденному спілкуванні юристів.

Проте, на сьогодні, термін "legalese" втрачає свою значущість, оскільки його лексичні елементи можуть здаватися незрозумілими і позбавленими

сенсу, і на зміну йому приходять так звані "plain English" – вживання повсякденної англійської мови.

Англійському legalese властиві такі риси:

1. Вживання слів і виразів, які не використовуються і не несуть певного сенсу в повсякденній мові. Ці слова здебільшого є запозиченнями з інших мов, найчастіше з латинської і французької.

- stoppel - право, що дозволяє посилаючись на певні факти у своїх інтересах;

- mens rea - суб'єктивна сторона злочину;

- habeas corpus - поняття англійського і американського права, яким гарантувалася особиста свобода.

2. Використання слів і виразів, які окрім основного значення, мають юридичний сенс:

- capacity (legal capacity) - право- і дієздатність;

- remedy - засіб цивільно-правового (чи судового) захисту;

- settlement - установчий акт.

3. Вживання архаїзмів, які майже не використовуються в сучасній усній і письмовій мові :

- forasmuch as - тому що, оскільки, у зв'язку з;

- howbeit - проте, оскільки;

- herein, hereto, hereby, heretofore, herewith, whereby, etc.

4. Побудова довгих пропозицій, що містять велику кількість зворотів:

5. Часте використання модальних дієслів shall, will, і слів з приписуючою семантикою (to be obliged to, to be subject to, must):

- "The Seller is obliged to deliver goods within".

6. Велика кількість пасивних конструкцій:

- "The product is delivered in terms of";

З огляду на все вищесказане і враховуючи особливості мови закону і власне офіційно-ділового стилю, можна зробити висновок, що ці різновиди мови є величезним матеріалом для дослідження і аналізу.

Переклад документів, як правило, виконується письмово – в цьому випадку потрібна постійна наявність документу, який перекладається, у перекладача в процесі роботи. Часто, "для перекладу угод і документів спеціалізованої тематики потрібна робота по редагуванню текстів документу (юридичний переклад) і допомога носія мови для перевірки відповідності діловим нормам написання".

На часі перекладаються правові документи, до яких належать особисті правові документи, дипломатичні документи і т.п.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Переклад правових документів як різновид спеціального перекладу

Незважаючи на численні праці, присвячені дослідженню ділового стилю в цілому, питання про його найбільш яскраві особливості, а також вивчення лінгвістичної виразності ділової мови останнім часом привертає пильну увагу мовознавців.

Загально визнаною є думка, що головна мета офіційно-ділового стилю мови – регулювання правових стосунків між учасниками комунікації, і, як правило, велике значення надається інформативній функції. Особливий інтерес в зв'язку з цим виявляє саме договірне право, оскільки воно обслуговує найрізноманітніші господарські зв'язки як організацій, так і громадян і грає особливо важливу роль при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, в основі яких, за загальним правилом, лежить угода сторін – договір.

Виокремлюють такі стильові риси ділової мови, як висока стандартизованість, тенденція до уніфікації під час відбору засобів, велика кількість кліше і так далі, які служать для заощадження часу та місця і знижують напругу при їх складанні і сприйнятті. Подібні властивості правових документів сприяють підвищенню їх інформативності й оперативності при документообігу.

О.Д. Пономарів також виділяє діловий стиль серед функціональних стилів або підсистем мови, "кожна з яких має свої специфічні особливості в лексиці і фразеології, в синтаксичних конструкціях, а іноді і у фонетиці" [24].

Юридичні процеси реалізуються, передусім, через мову. Саме мова є посередником, процесом і продуктом в різних правових текстах, письмових або усних.

Юридичні тексти можуть мати різні комунікативні цілі. Вони можуть служити нормативній меті у випадку з двомовними і багатомовними законодавчими актами й іншими правовими документами, які встановлюють закон і визначають права і обов'язки.

Юридичні тексти служать також для інформативних цілей (наприклад, наукові роботи і коментарі, юридичні поради, листування між юристами і клієнтами і документи, використовувані в судових розглядах).

Суперечки ведуться про те, чи існує як такий юридичний стиль мови і чи можна віднести цей вид до технічної мови. Різні лінгвісти мають різні думки стосовно цієї проблеми. Чарльз Катон [36, с. 187], лінгвіст і філософ, стверджує, що мова юриспруденції відноситься до технічної мови, але "технічна мова є допоміжним засобом до повсякденної мови". Технічні мови мають таку саму синтаксичну структуру і відрізняються лише лексичними одиницями. Протилежний погляд висловив філософ і юрист Л. Харт, який вважає, що юридична мова відрізняється від звичайної, повсякденної мови і є "єдиною у своєму вияві" [36, с. 192].

Останнім часом проблема зв'язку юридичної мови і культури стає все більше актуальною. Саме переклад є сполучною ланкою в процесі досягнення. Розгляд особливостей і труднощів перекладу в контексті культури дозволяє вирішити багато практичних завдань.

Для адекватного перекладу юридичного документу необхідно володіти знаннями правових систем і норм, розбиратися в культурних концептах тієї або іншої країни.

Переклад правових документів вимагає особливої уваги, оскільки він головним чином ґрунтується на абстрактних поняттях, міцно укорінених у вітчизняній культурі і інтелектуальній традиції, і, отже, спричиняє за собою перехід з однієї культури в іншу.

Складність перекладу правових документів залежить від того, наскільки пов'язані між собою дві правові системи, відбиті в ньому. Наприклад, правова система Ірану ґрунтована на ісламському праві і підкоряється цивільному кодексу. Великобританія, навпаки, не має письмової конституції і правова система країни складається з чотирьох частин: Місто-графство в Англії переводиться як county of city (of town), де county - графство, а місто-округ в США переводиться як a metropolitan town, де county - округ.

Поняття *condition* і *warranties* в значенні "істотні умови" і "прості умови" вживаються виключно в англійському контрактному праві. У американському праві *warranty* має тільки значення "гарантія", "поручительство".

Часто перекладач стикається з термінами, до яких складно підібрати відповідний юридичний еквівалент.

Зокрема труднощі можуть створювати абстрактні поняття, значення яких ґрунтуються на історичних і соціальних чинниках, а також на змінах в юридичній традиції. До теперішнього часу, європейську правову систему можна розділити на дві гілки: англосакське право і цивільне право. Не зважаючи на те, що ці правові традиції стають усе більш взаємозв'язаними, вони відображають різні юридичні категорії і поняття і мають власну систематику. Отже, перекладачеві необхідно мати значні знання у галузі права, враховувати різницю між декількома правовими системами і бути досить точним під час перекладу певних понять. Навіть дрібні помилки і неточності в перекладі тексту можуть привести до неправильного тлумачення його сенсу і, як наслідок, спонукати до яких-небудь неправильних дій, наприклад, до пред'явлення судового позову.

Переклад законодавчих актів, угод, конвенцій, постанов суду і договорів є достовірним і автентичним за умови, що він був схвалений і затверджений згідно з чинним законодавством. Юридичні переклади виконують, як правило, професіонали, що мають освіту в галузі юридичного права.

Переклад угод – одного з видів юридичної документації – є складним і комплексним завданням, рішення якого зв'язане з багатьма труднощами як мовного, так і екстралінгвістичного характеру і вимагає від перекладача-юриста солідної мовної підготовки, відповідних перекладацьких умінь і великих знань в галузі як вітчизняного, так і зарубіжного договірного права. Поставлене завдання орієнтує, з одного боку, на обґрунтування деякої типології загальномовних і перекладацьких проблем під час перекладу договорів, а з іншого боку, на виявлення специфіки цих проблем залежно від характеру перекладу: з української на англійську мову або ж з англійського на українську мову.

У професійній мовній практиці юрист не повинен користуватися розмовною мовою, не пристосованою до чіткого позначення і ясної кваліфікації тих або інших дій, процесів, вчинків і так далі. До його послуг спеціально розроблена підсистема офіційно-ділової мови – "юридична мова", що має достатню кількість різноманітних засобів. За допомогою цих засобів в юридичних текстах можна професійно описати будь-які об'єкти і дії.

Юридичні тексти характеризуються об'єктивністю. Об'єктивність проявляється в повній відсутності емоційно забарвленої лексики. Сприяють об'єктивності іменники, які називають особу узагальнено, як носія певних функцій, як представника держави: *prosecutor, witness, executor* та ін.

Юридичний стиль як особливий функціональний стиль мови характеризується відомими міжнародними рисами, які є наслідком універсальності вирішуваних ним завдань, – служити інструментом комунікативного спілкування в юридичному середовищі, засобом документування правових норм. В той же час для української юридичної

комунікації характерні і певні національні особливості, які найвиразніше проявляються на ґрунті домінуючої у сучасному світі англійської мови.

Стиль вираження, властивий юридичному тексту, повинен повністю відповідати його перекладу. При перекладі необхідно також не забувати про те, що слова з повсякденної мови можуть набувати спеціального термінологічного значення в тексті правового документу. Для того, щоб запобігти втручанням слів в загальних значеннях, перекладачі користуються спеціалізованими словниками і довідниками.

Перекладачі працюють в діапазонах кримінального, цивільного, ювенального права, сімейного права відносно дітей, що потребують захисту, припинення батьківських прав тощо. Перекладач працює на різних етапах процесу, іноді в позасудових обставинах (офіс адвокатів, в'язниця, правоохоронні органи, медичні установи, при проведенні адміністративних слухань, випробувань на поліграфі, проведення психіатричної експертизи в суді, слухань по умовно-достроковому звільненню) і т.п.

2.2 Лексичні, синтаксичні і морфологічні особливості перекладу англомовного юридичного дискурсу на українську мову

Існує величезна кількість лексичних особливостей мови юриспруденції, які створюють певні труднощі для перекладу. Не можна сказати, що для успішного перекладу володіння термінологією різних тематик є достатнім. Наприклад, перекладач, обізнаний в юридичній термінології, без зусиль перекладе такі слова і словосполучення як *fraud* (шахрайство), *landlord* (власник нерухомості), *gratuitous* (безвідплатний), *defense* (заперечення по позову), *installment* (внесок), *decree* (постано ва суду).

Проте знайти еквівалент якому-небудь стійкому поєднанню або терміну, які зустрічаються, за допомогою спеціального словника не завжди є легким завданням. Найпоширеніша проблема, з якою стикаються перекладачі в

процесі роботи, – це вибір відповідної мовної конструкції, яка повністю відповідатиме терміну або словосполученню в початковому тексті [31].

Таке поняття, як *unenforceable contracts* в українському цивільному законодавстві відсутнє, тобто відсутній і термін. З переходом до ринкової економіки в українську мову надійшов потік термінів, переклад яких ґрунтується переважно на перекладацькій транскрипції (різного виду "свопи", "трєспаси", "факторинги" і велика кількість інших).

Проте прийом перекладацької транскрипції досить не завжди можливий. У таких випадках англо-українські словники дають описові переклади. Так, Англо-український юридичний словник під редакцією С.М. Андріанова для *unenforceable* дає наступні відповідності: "не забезпечений позовною силою", такий, що "не може служити підставою для позову" [2]. Такі описові переклади, поза сумнівом, передають сенс, що лежить в основі англійських термінів, але вони мають один недолік. Вони можуть застосовуватися лише при одноразовому використанні такого терміну.

Іншими прикладами таких словосполучень є *charge bargaining* (судовий торг), *plea bargain* (угода про визнання провини в найменш тяжкому з осудних звинуваченням злочинів), *index crimes* (тяжкі злочини, що підлягають статистичному обліку), *limited divorce* (постанова суду про роздільне проживання подружжя), *sensibility training*. *Venire* – категорія осіб, які можуть виконувати функції присяжних.

Слово *nuisance* також належить до категорії термінів, які важко піддаються перекладу українською мовою. С. М. Андріанов у своєму англо-українському юридичному словнику навіть не визнав удатися до прийому перекладацької транскрипції: за визначенням *nuisance (inconvenience which interferes directly with the ordinary comfort of human beings)* щонайближче до того, що в українському законодавстві називається "Порушенням громадського порядку". Проте супроводять такі поняття, як "порушення публічного (чи частки) громадського порядку".

Словосполучення *contract of bailment* також може стати прикладом термінів, які важко перекладаються. Дійсно, практично неможливо знайти в українській мові термін, який охоплював би такі різні операції, як здача речей в хімчистку, передача важливих документів у банк на зберігання, прокат устаткування, лізинг і т. д. Перекладачеві лише залишається прийом конкретизації. Так само можна сказати відносно вираження конструкції *Goods shipped in bulk*: залежно від товару – вугілля, пісок, нафта – ми, відповідно, перекладаємо: "товар, що відвантажується навалом або насипом, або наливанням".

Однією з найяскравіших лексичних характеристик юридичних текстів є велика кількість "латинізмів". Цьому сприяли декілька причин: по-перше, вплив латинської мови під час правління римсько-католицької церкви на правову систему Англії був неминучий, по-друге, латинська мова упродовж багатьох років була мовою освіти і літератури. Найбільш загальноживаними латинськими словами і виразами є:

Bona Fide	Документи або інші докази, що підтверджують автентичність, легітимність
Res judicata	Принцип неприпустимості повторного розгляду одного разу вирішеної справи; судовий прецедент
Actus reus	Протиправна дія
Alibi	Буквально "інобитність"; відсутність підозрюваного або обвинуваченого в місці вчинення злочину під час його вчинення, встановлена його доведеною присутністю в цей час в іншому місці
Inter alia	Серед іншого
Per Capita	На душу населення
Folio verso	На наступній сторінці

Існування юридичних термінів французького походження обумовлене впливом Нормандського завоювання Англії в 1066 році, оскільки французька мова надовго зайняла місце в правовій сфері Англії. Такі терміни, як *contract*,

proposal, schedule, terms, conditions, policy, alias, quash і багато інших, прийшли з французької мови.

Перед перекладачем встає проблема, як йому чинити з такими латинськими і французькими вкрапленнями в англійський текст. Можливі три варіанти: транслітерувати, перекладати однаково з одвічними англійськими словосполученнями і переносити в текст перекладу подібні поєднання в їх латинському або французькому написанні.

Транслітерація, як правило, можлива лише тоді, коли відповідне латинське слово увійшло до української мови і зафіксовано в словниках. Транслітерація виступає у такому разі як основний прийом запозичення, а число слів, що увійшли таким чином до лексичного складу української мови, досить велике. Рідкісніше явище – це транслітерація словосполучень або виникнення слів на основі таких словосполучень. Наведемо деякі приклади: *modus Vivendi* - *модус Вівенді*, *sine cura* - *синекура*, *vade tecum* – *ваде мекум*. При цьому потрібно враховувати, що транскрибовані латинські словосполучення набувають в українській мові значення, відмінного від буквального перекладу на українську мову відповідного латинського звороту.

Так, *modus Vivendi* набуло в українській мові два спеціальні значення:

1. Тимчасова угода, ув'язнена сторонами з розрахунку на те, що воно буде остаточно врегульовано надалі.

2. Фактичний стан стосунків, що визнається зацікавленими сторонами.

У англійській мові проблема транслітерації не виникає, і слова або словосполучення, які сприймаються саме як латинські або французькі, набираються курсивом.

Саме через певну стислість цих латинських виразів їм нерідко віддається перевага перед відповідними англійськими словосполученнями.

A spectator ab extra	Спостерігати збоку.
Disarmament per se will not prevent war	Роззброєння саме по собі не запобіжить війні

Лексика англійської юридичної мови є досить консервативною і складається з безлічі архаїчних термінів і виразів, що клішуються. Юридична мова прагне до високого рівня формальності, що має на увазі звернення до архаїчної мови.

Згідно з цим твердженням, архаїзми надають мові відтінок формальності, і багато авторів вважають за краще використати застарілі слова і вирази замість їх сучасних еквівалентів. Наприклад, слова, такі як *ask*, *read*, *at once* замінюються наступними: *inquire*, *peruse* і *forthwith* відповідно. Іншим прикладом може служити вживання дієслова *witnesseth* (свідчить, доводить до відома) зі збереженням архаїчного суфікса – *eth* замість *witnesses*.

Існує безліч архаїчних виразів, які складаються із таких слів як *here*, *there*, *where* і деяких прийменників: *of*, *after*, *by*, *under* і так далі. Ось мала частина прикладів цих слів і виразів:

- *as annexed hereto* – прикладений до цього документу;
- *henceforth*, *hereinafter* – надалі;
- *hereon* – на цьому (документі), на цій основі;
- *heretofore* – раніше, донині;
- *herewith* – сьогоднішнім; за допомогою цього, сьогоднішнім (повідомляється і т. п.);
- *thereafter* – з того часу, після цього, потім, надалі;
- *therefore* – тому, тому, отже, зате;
- *hereinbefore* – вище, раніше (у документі);
- *thereunder* – в силу цього закону, договору; відповідно до цього;
- *whereby* – в силу чого, на підставі чого, за допомогою якого.

Незважаючи на очевидну перевагу використання архаїчних виразів в текстах правових документів, їх функціональність є предметом суперечок. Деякі терміни і вирази, що вийшли з повсякденного вживання, є перешкодою до повного розуміння тексту. Саме тому для читача, який не розбирається в особливостях лексики юридичної мови, текст здається важким для сприйняття.

У юридичних текстах часто використовується застаріле модальне дієслово *shall*, що створює певну трудність для перекладачів, оскільки буває складно визначити значення цього дієслова. Як правило, в правових документах це дієслово має на увазі під собою зобов'язання, а не несе значення майбуття. Будь-яке дієслово з модальним *shall* перекладається в теперішньому часі:

Усі такі платежі здійснюються на користь Консультанта, як зазначено в додатку до цього Договору.

- Орендар не повинен вносити жодних змін до будівель або поліпшень у Приміщеннях, а також будувати будь-які будівлі або здійснювати будь-які інші поліпшення у Приміщеннях без попередньої письмової згоди Орендодавця.

- Чоловік сплачує Дружині утримання у розмірі..

Як відомо, характерною рисою терміну є однозначність незалежно від контексту. Проте часто перекладач постійно стикається з багатозначністю термінів, значення яких з'ясовується тільки на основі контексту, а також із синонімічними словами з різними відтінками значення.

У офіційному перекладі англійською мовою Цивільного кодексу України порушення договору нерідко перекладається як *violation of the contract*, що не відповідає типовій в англійській мові термінології. "Порушенню договору" однозначно відповідає *breach of contract*. Такі неточності в перекладі Цивільного кодексу досить частотні: "зміна договору" перекладається як *change of contract* замість *general modification of contract*; "довірче управління" перекладається як *confidential management*, тоді як стандартний англійський термін в такому контексті – *fiduciary* ("довірчий", "грунтований на довірі") і т. д.

У англійських юридичних текстах часто зустрічається вираз *terms and conditions*. Ніякого додаткового сенсу в слово *condition* тут не вкладається. Це не більше ніж парні синоніми. Так, *terms and conditions of a documentary credit* перекладається просто "умови документарного акредитиву". Спроби

перекласти обидва терміни – "постанови й умови" – можуть тільки ввести в оману, оскільки в контракті не існує постанов.

Український термін "трибунал" і англійське *tribunal*, маючи загальну етимологію, не співпадають за своїм значенням. Трибунал – це надзвичайний спеціальний судовий орган, що відає військовими злочинами і особливо тяжким цивільними злочинами. Англійський термін *tribunal* ширше за своїм значенням: ". Найточніше це можна передати термінологічним словосполученням "суди спеціальної юрисдикції". У Англії найбільше поширення отримали: *Administrative Tribunals* (суди адміністративної юрисдикції) і *Industrial Tribunals*. На українську мову перекладається як "промислові суди, суди першої інстанції по трудових спорах". Апеляція на рішення таких судів розглядається в Апеляційному суді по трудових спорах (Employment Appeal Tribunal), а потім в Апеляційному суді (Court of Appeal). Domestic Tribunals – "внутрішні суди", наприклад, дисциплінарні суди професійного об'єднання.

У англійських юридичних текстах нерідко зустрічається словосполучення *courts and tribunals*, хоча це і не парні синоніми, правильніше перекладати це словосполучення не як "суди і трибунали", а як "судові органи" (що охоплюватиме як суди загальної юрисдикції, так і спеціальної).

Переклад виразів зі зворотом *subject to* іноді пов'язаний із певними труднощами і не може братися із їх численних відповідностей, які наводяться в словниках. Цей зворот може виступати в двох функціях: в значенні прикметника у складі іменного присудка або в значенні складного прийменника (phrase preposition).

Особливо часто він використовується саме в юридично-економічних текстах, іноді набуваючи несподіваних контекстуальних значень. Нижче наведені фрази з використанням цього звороту:

If the offeree accepts the offer,	Якщо	сторона,	яка
-----------------------------------	------	----------	-----

but subject to certain conditions, it amounts to a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.	повідомила про акцепт оферти, ставить акцепт у залежність від певних умов, таку відповідь визнають відмовою від оферти і водночас вона є зустрічною офертою.
Avoidance of the Contract releases both parties from their obligations thereunder, subject to any damages which may be due.	Розірвання договору звільняє обидві сторони від зобов'язань за ним при збереженні права на відшкодування будь-яких можливих збитків.
Subject to contract	За умови укладення договору

Слово *business* є дуже містким, і перекладач юридично-комерційних текстів повинен розрізняти наступні його значення:

- 1) без артикля і тільки в однині: "підприємницька діяльність", "торгово-промислова діяльність", "торгівля", "ділові операції";
- 2) із невизначеним артиклем, як в однині, так і в множині: "фірма", "підприємство", "справа";
- 3) із певним артиклем: "угода";
- 4) тільки в однині: "клієнтура", "покупці".

Терміни *liability* і *responsibility* перекладаються однаково "відповідальність" і нерідко можуть трактуватися як парні синоніми. Проте *responsibility* – загальніший термін, тоді як *liability* має відтінок "матеріальна відповідальність". *Responsibility* використовується в кримінальному праві і міжнародному праві: *state responsibility* – відповідальність держави. *Liability* вживається виключно в цивільному праві.

Терміни *remedy*, *relief* і *redress* мають однакове значення і покликані виконувати різні функції: відвертання порушення контракту, забезпечення його виконання, виправлення положення, виплата компенсацій постраждалій стороні. Відповідних термінів для кожного з вищезгаданих слів в українській

мові не існує, і тому залишається задовольнятися описовим перекладом: "засіб правового захисту, засіб захисту прав потерпілої сторони".

На особливу увагу заслуговує прикметник *remedial*. Випадки утворення прикметників від іменників, яким в українській мові відповідають словосполучення, досить частотні. У таких випадках необхідно давати розгорнутий переклад:

At a remedial stage	На етапі застосування засобів правового захисту
Remedial flexibility	Гнучкість при використанні засобів правового захисту

Клішованість і стійкість словосполучень є наступною характеристикою правових документів. Ось деякі приклади перекладу англійських мовних штампів і кліше в тексті договору :

To adjudicate in disputes	Вносити судові рішення у спорах
At the discretion of the court	На розсуд суду
Formation process	Процес укладення договору
To exempt from liability	Звільняти від відповідальності
To have and to hold	Передається у власність і володіння
Under the contract	За договором
To set aside a contract	Розірвати, анулювати контракт
As of right	По праву
To incur liability	Нести відповідальність
To make good any damage	Компенсувати будь-які збитки
In good faith	Сумлінно

Перекладач може також зіткнутися і з ситуацією, коли англійська фраза містить слова, які прийнято не перекладати українською мовою. Наприклад,

the United Nations High Commission for Human Rights – Комісія ООН з прав ЛЮДИНИ.

Серед граматичних особливостей перекладу англomовного юридичного дискурсу на українську мову, які часто призводять до помилок перекладачів, слід зазначити наступні:

1. Вираження заперечення за допомогою одного негативного слова в реченні.
2. Опущення артикля перед іменниками з уточненням чисельника
3. Велика кількість пасивних конструкцій.
4. Фіксована структура пропозиції.

При перекладі юридичних текстів перекладачеві доводиться стикатися з жанрово-стилістичними відмінностями між англійською науковою прозою і українською. Якщо для українських наукових праць в цілому характерний сухий, формалізований, знеособлений стиль викладу, стилістично нейтральні мовні звороти, то англійські автори наукових трактатів часто прагнуть оживити манеру висловлювання, надати їй живої інтонації, зробити текст емоційно забарвленим. Така велика розкутість тексту досягається шляхом використання за рахунок розмовних зворотів і різного типу зворотів мови. Наприклад:

- *Такі умови пропонуються за принципом "погоджуйся або йди".*
- *Обмежити роль суду до ролі гумового штампю.*
- *Уникнути лежат штрафних санкцій.*

Попри те, що використання абревіатур у текстах правових документів небажане, існує низка загальноприйнятих скорочень, зафіксованих в словниках :

EU (EC)	European Union (Європейський Союз)
UCC (ETK)	Uniform Commercial Code (Єдиний торговельний кодекс)
MCA	Minors' Contract Act (Закон про контракти, укладені

	неповнолітніми)
Ltd. (ООО)	Limited (з обмеженою відповідальністю)
FCA	Free carrier (Безкоштовний перевізник)
CM	Current month (Поточний місяць)
CMV	Current market value (Поточна ринкова вартість)
P. p.	Per procurationem (За довіреністю)
ILO	International Labor Organization (Міжнародна організація праці)

Розглядаючи морфологічні особливості юридичної лексики, слід зазначити, що в англійській мові легко будуються корелятивні пари термінів, один з яких з суфіксом – *or (-er)* означає виробника дії, а інший з суфіксом – *ee* означає особу, на яку спрямована ця дія. У словотворчій системі української мови відсутній який-небудь аналог англійському суфіксу *-ee* і, відповідно, перекладач при передачі подібних парних термінів стикається з певними труднощами.

За деякими парами закріпилися фіксовані відповідності:

Assignor – assignee	Цедент – цесіонарій
Drawer – drawee	Трасант – трасат
Endorser – endorsee	Відправник - одержувач
Licensor - licensee	Ліцензіар – ліцензіат

З будови пропозиції, наявності сполучників і вставних слів, лінгвістичні і культурологічні особливості іншомовного тексту і тому подібне. Переклад документів потрібний як для процедури легалізації різних видів документів, так і для нотаріального завірення.

Під час перекладу договорів і різних засновницьких документів застосовується особлива форма для скріплення сторінок оригінала і перекладу.

Розглянемо приклад перекладу уривка з абонентської угоди з англійської мови на українську мову.

All disputes on matters related to the provision of the Services shall be resolved by the parties in accordance with current legislation and the terms of the present Agreement. In case of unsettled discrepancies between the Parties are subject to judicial inquiry. Procedure for consideration of customers' rights is performed in court in accordance with current legislation. Disputes between the Operator and the Subscriber are produced in court where the Operator has its registered office or its branch offices, or other separate business unit.	Усі спори і розбіжності з питань, пов'язаних з наданням Послуг, вирішуються сторонами відповідно до чинного законодавства та умов цього Договору. Розбіжності, щодо яких Сторони не досягнуть домовленості, підлягають розгляду в судових органах. Розгляд спорів про захист прав споживачів проводиться в суді відповідно до чинного законодавства. Розгляд спорів між Оператором та Абонентом провадиться в суді за місцем знаходження Оператора або його філії, відділення, іншого відокремленого підрозділу.
---	--

Цей переклад має характеристики, які відповідають юридичному стилю викладу і правилам складання правового документу українською мовою, і може вважатися адекватним. У тексті зустрічаються юридичні терміни (*legislation, discrepancies*), кліше і характерні для юридичного стилю мови вирази. Проведений аналіз особливостей і характерних рис юридичних документів показав, що в процесі перекладу цього виду текстів треба приділяти велику увагу значенню спеціальних юридичних термінів і

випадкам їх вживання в певних ситуаціях. Специфіка юридичних текстів диктує необхідність в максимально точному і достовірному перекладі, який має бути найбільш наближеним до тексту оригіналу.

2.3. Особливості перекладу правових документів на матеріалі договору про надання консультаційних послуг

Договори Щоб скласти дійсний договір, нам потрібні як мінімум дві сторони, що мають правоздатність.

Для отримання найбільш точного уявлення про практику і особливості перекладу правових документів зробимо переклад договору про надання консультаційних послуг [40] з англійської мови на українську з наступним проведенням перекладацького аналізу методів перекладу і застосованих трансформацій.

<p>Consultancy agreement</p> <p>This agreement is made effective on November 25, 2020 (“The Effective Date”) between:</p> <p>1. CHINA ENERGY VENTURES CORP., a body corporate, incorporated pursuant to the laws of the State of Nevada, United States of America (hereinafter referred to as the "The Consultant") of the first part and</p> <p>2. SUNTREE LTD., a body corporate, incorporated pursuant to the laws of the State of Israel (hereinafter referred to as the "The</p>	<p>Договір про надання консультаційних послуг</p> <p>Дата: 25 листопада 2020 р.</p> <p>China Energy Ventures Corporation, іменованій надалі "Замовник", що діє на підставі закону штату Невада, Сполучені Штати Америки, з одного боку, та Suntree Ltd, іменованій надалі "Виконавець", що діє на підставі закону Держави Ізраїль, з другого боку, а разом іменовані надалі "Сторони", уклали цей Договір про таке, як впливає з нижчезазначеного.</p>
---	--

Client") of the second part.

Під час перекладу цього відрізка договору була застосована одна з найпоширеніших перекладацьких трансформацій – перестановка. Перестановка – це зміна порядку дотримання мовних елементів в тексті перекладу. Головна причина цієї трансформації – відмінність особливостей побудови юридичних документів на українській і англійській мовах.

Перестановки вживаються при перекладі досить часто і, як правило, вони супроводжуються іншими трансформаціями, наприклад, замінами, приклади яких будуть дані нижче.

Згідно з вимогами до складання україномовних юридичних документів, фразу-кліше *hereinafter referred as* слід перекласти як "надалі іменованій".

Agreement може означати (з невизначеним артиклем) "угоду" (можливо у вигляді окремого документу) або (без артикля) – "згода, домовленість" (*to reach an agreement* – "досягти угоди", *to reach agreement on smth* – "досягти згоди, домовитися про що-небудь").

Слід зазначити, що в англійських договорах, як і в україномовних, сторони прописуються із великої букви.

1. Subject matter	1. Предмет договору
1.1. With effect from the date hereof the Client hereby engages Consultant to render regular consulting services to the Client as the Client made designate from time to time.	1.1. Замовник доручає, а Виконавець здійснює протягом строку дії цього Договору поточне консультативне обслуговування Замовника з питань діяльності Замовника.

Цей пункт договору також перекладений методом перебудовою частин пропозиції і зміною порядку слів.

Під час перекладу цього пункту договору була зроблена лексична трансформація: словосполучення *without undue delay* перекладене за

допомогою синонімічного слова "своєчасне", а також була застосована синтаксична трансформація.

Цей пункт договору був перекладений методом калькування, тобто структура пропозицій залишилася незмінною. У той же час, під час перекладу цього уривка був використаний прийом опущення : в пункті *breach the provisions of any law, statute or regulation* слова *law* і *statute* синонімічні, але перекладаються українською мовою однаково. Під час перекладу опущенню піддається частіше за усе слово, яке є семантично надмірним, із погляду його смислового змісту.

Ця частина договору також була перекладена методом калькування із застосуванням методу додавання: прикметник *adjudged* у виразі *to the date adjudged for* був перекладений за допомогою внесення додаткових слів – "після дати, на якій повинне було відбутися підписання".

Додавання слів відбувається з кількох причин: відмінності в структурі пропозиції і тим, що односкладові англійські поняття вимагають в українській мові більше розгорнутого вираження думки. Відсутність потрібного еквіваленту або відповідного лексико-семантичного варіанту цього слова також є причиною введення додаткових слів під час перекладу.

У цьому уривку договору словосполучення *for any service* слід перекласти як "заявлені по якій-небудь послузі", що дозволила привести пропозицію і пункт в цілому до виду, характерного для правових документів українською мовою.

Під час перекладу пропозиції *"The following is regarded as damages under the present Agreement"*, слід було використати адаптаційний метод

перекладу, оскільки дослівний переклад не відповідав вимогам складання правових документів українською мовою. Таким чином, пропозиція піддалася значній зміні, що зажадало застосування трансформації заміни – "Під збитками в цілях цього Договору розуміється".

У цьому уривку застосовувався метод калькування, проте деякі пропозиції піддалися незначній зміні в структурі: фраза *both of them having equal validity* перекладена як "з рівною юридичною силою кожного екземпляра".

Завершальна частина договору була переведена з використанням методу опущення. Так, фраза *duly authorized for and on behalf of* була замінена лише одним словом, що означає ту або іншу сторону.

Перекладацький аналіз на основі договору про надання консультаційних послуг, проведений в цьому розділі показав, що існують різні перекладацькі трансформації, які дозволяють зробити текст максимально точним і адекватним. Найчастіше вживається метод калькування, основна мета якого – зберегти початкову структуру тексту, що перекладається, і передати найбільш точний сенс.

Проте метод калькування не завжди є ефективним, оскільки існують величезні відмінності між лексичними і граматичними системами двох мов, і саме тому частенько доводиться застосовувати такі трансформації, як опущення, заміна, компенсація (додавання). Серед них, найчастіше використовується трансформація – це заміна, при якій поняття або термін замінюються словами і словосполученнями найбільш близькими за змістом.

Розглядаючи переклад юридичних текстів з англійської мови на українську, можна зробити висновок про те, що цей вид перекладу представляє значні труднощі. Перекладач повинен не лише відмінно володіти рідною мовою а й іноземною і мати досконале знання юридичної

термінології, але і досконально розбиратися у відмінностях між культурами і правовими системами двох держав.

Труднощі перекладу обумовлені текстовими особливостями правових документів. Текст більшості документів має рівний і спокійний стиль, є максимально ясним, не викликає додаткових асоціацій і не відволікає від суті документу. Нейтральний виклад юридичних норм підвищує ефективність правового регулювання.

Перекладачі також часто стикаються з проблемою перекладу юридичних термінів, багато хто з яких характеризується багатозначністю і складний у вживанні.

Найбільшу складність для перекладу представляють поняття, відсутні в тій мові, на яку перекладається документ. Неможливість підібрати відповідний лінгвістичний еквівалент обумовлена розбіжностями в правових системах різних держав, і саме тому перекладач повинен мати глибокі знання у сфері юриспруденції.

У межах цього розділу також була звернена увага на тему адекватності перекладу, яка має на увазі повною передачею задуму автора без змін в смислових відтінках оригінала і стилістичних характеристиках. Це означає, що в процесі перекладу повинна відбуватися не лише заміна одного поняття іншим, але і робитися підбір мовних засобів, які повністю відповідають цьому контексту.

Проведений аналіз перекладу англійських юридичних текстів на українську мову на основі типового правового документу також показав, що існує необхідність у використанні перекладацьких трансформацій, які дозволяють зробити переклад логічнішим вимогам складання, що не суперечать вимогам складання правових документів. Серед перекладацьких трансформацій можна виділити наступні: калькування (переклад зі збереженням початкової структури оригінального тексту), заміна, опущення, додавання, конкретизація, перестановки, адаптація.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку людства юридичний переклад є одним із найбільш затребуваних видів перекладу, оскільки об'єм зовнішньоекономічних і культурних зв'язків України із зарубіжними країнами досить великий, поступово розширюється, і в цих умовах знайомство з мовою права набуває практичного значення.

Оскільки юриспруденція має пряме відношення до соціально-політичних і культурних особливостей держави, переклад англomовного юридичного дискурсу на українську мову є дуже непростим завданням. На перекладача правових документів покладається велика відповідальність, що пояснює необхідність мати спеціальні навички у сфері юриспруденції.

Під час цього дослідження було з'ясовано, що переклад юридичного документу має бути в першу чергу адекватним, і серед вимог до якості і надійності перекладу можна виділити наступні:

1. Точність. Головним завданням перекладача є максимально точно і достовірно донести інформацію, яка має місце в початковому тексті. Важливо при цьому зберегти структуру правового документу, не опускаючи нюансів і деталей і не додаючи зайвої інформації, оскільки це може привести до спотворення сенсу оригінала.

2. Стислість. Перекладач має бути коротким і лаконічним у виразах настільки, наскільки дозволяє переклад.

3. Ясність. Лаконічність і стислість мови перекладу, проте, це не повинно йти на шкоду ясності викладу думки, легкості її розуміння. Слід уникати складних і двозначних зворотів, які утрудняють розуміння тексту. Думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою.

4. Літературність. Як вже відзначалося, переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам української літературної мови.

Кожна фраза повинна звучати природно, не зберігаючи ніяких натяків на чужі та нетипові для української мови синтаксичні конструкції оригіналу. Зважаючи на значну розбіжність в синтаксичній структурі англійської і української мов, рідко виявляється можливим зберегти під час перекладу форму вираження оригіналу. Більш того, в інтересах точності передачі сенсу часто буває необхідним при перекладі удатися до зміни структури пропозиції, що перекладається, відповідно до норм української мови, тобто переставити або навіть повністю замінити окремі слова і вирази, хоча заміна навіть одного слова іншим дуже істотна. У перекладі ж не одне, а усі слова замінюються

іншими, такими, які належать до іншої мовної системи, яка відрізняється своєю особливою структурою мови, - порядок слів в реченні, слова, що належать до одного синонімічного ряду, як правило, істотно відрізняються в різних мовах смисловими відтінками. Такі основні вимоги, які пред'являються до адекватного перекладу.

У цій кваліфікаційній роботі були проаналізовані головні особливості правових документів і труднощі їх перекладу з англійської мови на українську мову. Матеріалом цього аналізу послужили тексти правових документів на англійській і українській мовах.

У межах цього дослідження був зроблений і проаналізований переклад договору про надання консультаційних послуг з англійської мови на українську, який став основою для практичного дослідження. Проведений перекладацький аналіз дозволив визначити основні особливості юридичної мови, характерної для усіх правових документів, а також виявити часто використовувані методи перекладу, так звані перекладацькі трансформації.

Виявлені стилістичні особливості правових документів, показали наявність певних стилістичних особливостей на синтаксичному, морфологічному, лексичному й інших рівнях.

Проаналізувавши увесь вищевикладений матеріал, можна зробити наступні висновки, які на нашу думку мають велику практичну значущість, оскільки є стержневим моментом при роботі з юридичними текстами і є основою знань фахівця. Основними особливостями перекладу англійської юридичної документації на українську мову є складність пошуку еквіваленту в іншій мові, семантичні відмінності в "еквівалентах" двох мов, неможливість використання контексту для пошуку потрібного еквіваленту, лексична безеквівалентність, термінологічні словосполучення-фразеологізми, які містять культурологічний компонент значення.

Необхідно згадати про те, що мова юриспруденції це величезне поле для досліджень. У першу чергу, воно відбиває фундаментальні аспекти теорії перекладу: вивчення того, що було сказано і що малося на увазі, а також

існування сенсу за межами лінгвістичних знаків. Крім того, глибоке дослідження особливостей юридичної мови дозволяє розв'язати не лише проблему викладу однієї і тієї ж лінгвістичної системи, але і проблему переходу від однієї мовної системи до іншої.

20 Студентська робота ID файлу: 1010383423 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.3%